

‘Als wij het niet doen, wie dan wel?’

Drie jaar geleden kwamen 200.000 mensen om het leven bij een zware aardbeving in Haïti. Nog eens anderhalf miljoen Haïtianen was in geen tijd dakloos. Joris Willems bericht over de wederopbouw.

Als men Haïti werkelijk beter wil heropbouwen, zal men ook het binnenland, dat bijna twee eeuwen lang als een land van buitenstaanders werd beschouwd, eindelijk een perspectief moeten bieden.

[FOTO: REPORTERS | DIEU NALIO CHERY]

‘Landeigendom is een vaag en vooral ongedocumenteerd begrip’

Joris Willems Port-au-Prince

Port-au-Prince, oorspronkelijk gebouwd voor zo'n 300.000 mensen, was enkele decennia geleden nog een stad waar de internationale jetset in luxe hotels verbleef. Brede, in dambordpatroon aangelegde lanen, afgezoomd met arcades vormden het commerciële hart van het land. Vanop de *Boulevard du Bicentenaire* had je een adembenemend uitzicht over de baai van Port-au-Prince. Tot in de vroege uurtjes werd feest gevierd in clubs met live-muziek.

Aan de vooravond van de aardbeving van 12 januari 2010 was het feest al voorbij. Het historische centrum van Port-au-Prince werd voortaan gedomineerd door informele handel, die zich op straat afspeelde tussen de afvalbergen voor de leegstaande, verkrotte panden. Het commerciële centrum van het land had zich grotendeels verplaatst naar andere delen van het hoofdstedelijk gebied, dat zonder enige stedenbouwkundige planning was uitgegroeid tot een megapool met naar schatting 2,8 miljoen inwoners.

Republiek Port-au-Prince

Daarnaast waren ook bijna alle infrastructuur en dienstverlening ge-centraliseerd in wat toepasselijk de 'Republiek Port-au-Prince' wordt genoemd. Zo was de haven van de Haïtiaanse hoofdstad goed voor zo'n 80 procent van de internationale maritieme trafiek van het land. In Haïti waren de verschillende havensteden historisch gezien de handelscentra voor de koloniale export-economie. Dat gedecentraliseerd model werd voortgezet na de onafhankelijkheid in 1804, mede om de schuldenlast van liefst 90 miljoen goudfrank (omgerekend zo'n 17 miljard euro) terug te betalen die het land aan Frankrijk verschuldigd was als 'compensatie voor het verlies van de kolonisten'.

Onder de Amerikaanse bezetting (1915-1934) werd een eind gemaakt aan dit regionale model. Zoveel mogelijk trafiek moest via de hoofdstad passeren, waar de bezetter er een betere controle over had. Ook alle administratieve diensten werden in de Haïtiaanse hoofdstad geconcentreerd. De erfenis van die Amerikaanse bezetting weegt tot op de dag van vandaag zwaar door. Een paspoort? Port-au-Prince. Een duplicaat van de geboorteakte? Port-au-Prince. Het innen van een staatscheque? Port-au-Prince.

Ongecontroleerde verstedelijking

Aan de vooravond van de aardbeving van drie jaar geleden - die meer dan 200.000¹ mensen het leven kostte en anderhalf miljoen Haïtianen dakloos maakte - woonde 29 procent van de bevolking in de hoofdstedelijke regio. Er waren weliswaar nieuwe wijken gepland en gebouwd, zoals *'Cité Soleil'*, maar die konden de groeiende groep nieuwkomers uit het binnenland niet opvangen. Informele wijken, gebouwd zonder planning of bouwcode, schoten als paddenstoelen op

uit de grond - en uit de zee.

Het resultaat is een overbevolkte, door laagbouw en gebrek aan elementaire voorzieningen gedomineerde stad. Een verstikkende stad ook. Op enkele uitzonderingen na, zijn de schaarse pleinen en ontmoetingsruimten gelegen in de oude centra van de intussen tot megapool versmolten gemeenten.

De ontmoetingsplek bij uitstek is de openbare weg. Informele markten die zich elke ochtend opnieuw op de trottoirs, en bij uitbrei-

¹ Schattingen variëren tussen de 100.000 en de 300.000, afhankelijk van de bron. →

De ongecontroleerde groei van Port-au-Prince liep helemaal uit de klauw vanaf de jaren zeventig. Het regime van de Duvaliers wilde van Haïti het Taiwan van de Caraïben maken. In de hoofdstad vestigden zich assemblagefabrieken die knuffelberen, elektronica, baseballen en textiel produceerden voor de export, voornamelijk naar de Verenigde Staten. De boeren werden genadeloos door de stedelijke elite uitgebuit. De toenemende verpaupering van het platteland (dat in het Creools vaak *'peyi an deyò'* wordt genoemd, vrij vertaald: 'buitenland') bracht een exodus naar de hoofdstad op gang.